

Çağrı Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporu

BTHK Nihai Raporu

Ref: 2019-KR-2-V3.0

İçerik

1.	Giriş	1
2.	Uygulanan Metodolojinin Tanımı.....	3
2.1.	Veri kaynağı	3
2.2.	Maliyet Metodolojisi	4
2.3.	Referansların Seçimi.....	6
2.3.1	Sabit Sonlandırma Ücretleri için Belirlenen Referanslar	6
2.3.2	Mobil Sonlandırma Ücretleri için Belirlenen Referanslar	6
3.	Kıyaslama Çalışması	7
3.1.	AB Sabit Sonlandırma Ücretleri Kıyaslaması.....	7
3.2.	AB Mobil Sonlandırma Ücretleri Kıyaslaması	8

1. Giriş

20 Mart 2019 tarihinde, Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu (bundan sonra 'Kurum' olarak adlandırılacak) tarafından kamuoyu görüşüne sunulmuş olan 2019/PA8-V1.0 referans numaralı 'Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı' Piyasa Analizinde sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarı incelenmiş, rekabet seviyesinin analizi yapılmış, Etkin Piyasa Gücü (EPG)'ne sahip haberleşme sağlayıcılar belirlenmiş ve işbu haberleşme sağlayıcıya getirilmesi öngörülen yükümlülükler belirtilmiştir.

Aynı tarihte, Kurum tarafından kamuoyu görüşüne sunulmuş olan 2019/PA7-V1.0 referans numaralı 'Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı' Piyasa Analizinde ise, mobil şebekede çağrı sonlandırma pazarı incelenmiş, rekabet seviyesinin analizi yapılmış, EPG'ye sahip haberleşme sağlayıcılar belirlenmiş ve işbu haberleşme sağlayıcıya getirilmesi öngörülen yükümlülükler belirtilmiştir.

Yukarıda referans numaraları verilen piyasa analizleri kapsamında EPG'ye sahip oldukları tespit edilen haberleşme sağlayıcılar, bağlı oldukları pazarlara göre aşağıda belirtilmiştir:

- ▶ Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı'nda;
 - K.K.T.C. Telekomünikasyon Dairesi
- ▶ Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı'nda;
 - Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd. (Turkcell Kuzey Kıbrıs)
 - Vodafone Mobile Operations Ltd. (KKTC Telsim)

İlgili piyasa analizleri incelendiği takdirde görüleceği gibi, EPG'ye sahip olduğu tespit edilen haberleşme sağlayıcılara bir önceki piyasa analizi sonucu getirilen yükümlülüklerin devamına ve bu yükümlülüklerden 'Fiyat kontrolü ve maliyet muhasebesi yükümlülüğü' kapsamında sonlandırma ücretlerinin, güncellenmesine karar verilmiştir. 06/2012 sayılı Elektronik Haberleşme Yasasına ekli Beşinci Cetvel Kısım (D) 2'nci Maddede "*Kurum, zorunlu tutulan herhangi bir maliyet telafi mekanizması veya fiyatlandırma yönteminin verimliliğe ve sürdürülebilir rekabete hizmet etmesini ve tüketici faydalarını en yüksek seviyeye çıkarmasını sağlar. Bu hususta, Kurum, benzer rekabetçi piyasalarda mevcut olan fiyatları da göz önüne alabilir*" şeklinde ifade kullanılmaktadır. Dolayısıyla, bu yükümlülük uyarınca, çağrı sonlandırma hizmetinin ücretlerine ilişkin net maliyetlerin Kurum bünyesinde bulunmaması ve ilgili pazarlarda kısa dönemde yapılması gereken düzenleme gereksinimi dikkate alınarak, fiyat kontrolü yükümlülüğü kapsamında belirlenecek olan çağrı sonlandırma ücretlerinin, diğer ülkelerdeki uygulamaları uygun ölçüde dikkate alarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

Aynı Yasa'nın altında yapılmış olan "Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler" Tüzüğü'nün 12'nci maddesinin 6'ncı fıkrasının (Ç) bendinde "*Kurum, Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabı doğrultusunda*

fiyatları tespit edebilmesi için haberleşme sağlayıcılardan gerekli tüm bilgi ve belgeleri talep edebilir. Haberleşme sağlayıcılar Kurum tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri kendilerine bildirim yapılmasından itibaren 15 (On beş) iş günü içerisinde Kuruma göndermek zorundadırlar. Kurum, haberleşme sağlayıcılardan gelen bilgilerin Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabı doğrultusunda fiyatları tespit edebilmesi için yeterli olmadığına kanaat getirmesi halinde; Avrupa Birliği üyesi ülkelerin uygulamalarını, uygun olduğu ölçüde dikkate alarak fiyatları belirleyebilir ve/veya fiyatlara üst sınır koyabilir. Taraflar arasında anlaşma bulunamaması halinde Kurumun belirlediği fiyatlara uyulması zorunludur.” ibaresi yer almaktadır.

Buna göre, Kurum ‘Uzun Dönem Artan Maliyetler’ hesabı için yeterli verinin olmaması sebebiyle sonlandırma ücretlerini belirlemek üzere Avrupa Birliği’ne üye ülkelerdeki uygulamaları analiz etmiştir.

Kurumumuz tarafından yapılmış olan ilk tur piyasa analizleri ile eşzamanlı olarak, ‘Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporu (Kamuoyu Görüşlerinin Alınmasına İlişkin Doküman)’ kamuoyu görüşlerinin alınabilmesini teminen 20/03/2019 – 03/05/2019 tarihleri arasında Kurum internet sitesinde yayımlanmıştır. Bu zaman zarfında söz konusu dokümana ilişkin olarak Kurumumuza gönderilen görüşlerin ve söz konusu görüşlere ilişkin Kurumumuz değerlendirmelerinin yer aldığı 2019-KR-2-V2.0 referans numaralı Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporu (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Belge) hazırlanmıştır. Söz konusu görüş ve değerlendirmelerin akabinde revize edilerek işbu 2019-KR-2-V3.0 referans numaralı Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporu Nihai Dokümanı nihai hale getirilmiştir.

2. Uygulanan Metodolojinin Tanımı

Başka ülkelerdeki benzer uygulamaların kıyaslanması yöntemi kullanılırken ana amaç, EPG'ye sahip olduğu tespit edilen haberleşme sağlayıcıların sundukları sonlandırma hizmetinin maliyetinin ne olduğunun yaklaşık olarak belirlenmesidir. Bunu yaparken, dikkat edilecek hususlar, bir önceki bölümde bahsi geçen tüzük doğrultusunda, kıyaslama yapılan ülkelerin Avrupa Birliği üyesi olması ve ücretlerinin maliyete dayalı olması gerektiğidir.

Sonlandırma ücretlerinin kıyaslamasında değerlendirilmesi gereken başlıca unsurlar aşağıdaki gibidir:

- ▶ Veri kaynağı
- ▶ Maliyet metodolojisi
- ▶ Referansların seçimi

Bu unsurlar aşağıdaki alt bölümlerde daha ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

2.1. Veri kaynağı

Avrupa Elektronik Haberleşme Düzenleyici Kurumu BEREC¹, her altı ayda bir tüm Avrupa ülkelerinde uygulanan mobil ve sabit sonlandırma ücretlerinin ve bu ücretlerin belirlenmesinde izlenen metodolojik yaklaşımların olduğu bir rapor yayımlar. Temmuz 2018 verilerinin bulunduğu 'Avrupa'da Sonlandırma Ücretleri Temmuz 2018'² raporu Aralık 2018'de yayımlanmış olup, en güncel verileri içermektedir.

Bu doküman, Kurum tarafından işbu kıyaslama çalışması için tek kaynak olabilecek nitelikte ve güncellikte bulunmuştur³.

¹ Body of European Regulators of Electronic Communications

² 'Termination Rates at European level July 2018':
https://bereg.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/bereg/reports/8306-termination-rates-at-european-level-july-2018

³ Kurum 2014 yılında kıyaslama çalışması yaparken, BEREC'in raporlarının yeterli düzeyde ayrıntıya sahip olmadığı (örneğin uygulanan metodolojiler) ve dolayısıyla BTHK'nın Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan belgeleri analiz ettiği unutulmamalıdır.

Buna ek olarak, bu çalışma için her ülkenin yerel para biriminde⁴ belirlenen ücretleri Türk Lirası'na çevirmeye ihtiyaç vardır. Bunun için, bu raporun hazırlandığı dönemdeki güncel döviz kurları Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası'ndan alınmıştır.⁵

2.2. Maliyet Metodolojisi

Aşağıdaki tabloda, tüm AB Üye Devletleri'nin hem sabit hem de mobil sonlandırma ücretlerini belirlemede kullandığı metodolojiler sunulmaktadır.

Ülke	Sabit Çağrı Sonlandırma Ücretleri Metodolojisi	Mobil Çağrı Sonlandırma Ücretleri Metodolojisi
Avusturya	Pure BU LRIC ⁶	Pure BU-LRIC
Belçika	FDC/FAC	Pure BU-LRIC
Bulgaristan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Kıbrıs	Pure BU LRIC	Kıyaslama
Çek Cumhuriyeti	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Almanya	Kıyaslama (Pure BU LRIC)	Pure BU-LRIC
Danimarka	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Estonya	Kıyaslama (Pure BU LRIC)	Kıyaslama BU-LRIC
Yunanistan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İspanya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Finlandiya	FDC	Diğer (FDC/FAC)
Fransa	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Hırvatistan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Macaristan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İrlanda	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İtalya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Litvanya	Pure BU LRIC	Kıyaslama BU-LRIC
Letonya	Kıyaslama (Pure BU LRIC)	Kıyaslama (BU-LRIC)
Lüksemburg	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Malta	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Hollanda	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Polonya	Mevcut Değil	Pure BU-LRIC
Portekiz	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Romanya	Pure BU LRIC	Kıyaslama BU-LRIC
İsveç	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Slovenya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Slovakya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İngiltere	LRIC	Pure BU-LRIC

Şema 2-1: AB ülkeleri tarafından sabit ve mobil sonlandırma ücretlerinin belirlenmesi için uygulanan metodoloji
[Kaynak: BEREC]

⁴ BEREC raporu sonlandırma ücretlerini Euro cinsinden sunmuştur, ancak diğer para birimlerindeki sonlandırma ücretlerini Euro'ya dönüştürmek için kullanılan döviz kurlarını da raporda sağlamıştır.

⁵ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından yayınlanan düzenli raporlarda karşılığı bulunmayan yabancı kurlar (Bulgar Levası, Hırvatistan Kunası, Macar Forinti ve Polonya Zlotisi) TCMB'den alınmıştır.

⁶ Pure Bottom Up Long Run Incremental Cost: Salt Aşağıdan Yukarıya Uzun Dönem Artan Maliyetler

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere, AB üye devletlerinin büyük çoğunluğu, 2009 yılında yayımlanan Avrupa Komisyonu Tavsiye Kararı⁷ doğrultusunda maliyete dayalı hesaplama alternatif olarak BU-LRIC yöntemini kullanmaktadır. Avrupa Birliği'nin ses hizmetlerini tüm üye ülkeler arasında harmonizasyonu ve AB ülkeleri arasında ses hizmetlerinin operatörler tarafından benzer toptan maliyetlerle sağlanması yönünde bir eğilimi bulunmaktadır. Bu stratejik eğilim de dikkate alındığında, ses sonlandırma hizmetleri gibi temel telekomünikasyon hizmetlerinin sağlanmasında BU-LRIC metodolojisi ile maliyetlerin hesaplanması yöntemini benimsemiştir. BU-LRIC metodolojisi operatörlerin toptan ses hizmeti vermesi için gerekli ek kapasite ihtiyacına karşılık gelen sadece gerekli ek maliyetleri dikkate almakta, böylece ülke ve operatör bazında tarihsel önceki maliyet faktörlerinin verilecek ses sonlandırma hizmetinin maliyetini etkilemesi durumunu asgari düzeye inmesini sağlamaktadır. Bu yaklaşım ile hem üye ülkeler arasında benzer maliyetlerle ses hizmetlerinin sağlanması hem de operatörlerin benzer şartlar ve maliyetler altında temel hizmetleri vermesi hedeflenmektedir.

Ayrıca, AB'nin bu yaklaşımı ile operatörlerin geleneksel telekomünikasyon hizmetlerinden ziyade, geliştirecekleri yenilikçi servis / hizmetler ve etkin perakende fiyat yönetimi ile karlılık hedeflerine ulaşmaları için stratejik bir yönlendirme hedeflenmiştir.

Kurumumuzda tüzük çerçevesinde baz aldığı AB üye ülkeleri arasındaki uygulamalarda bu yaklaşımın ülkemizde rekabetin etkin bir şekilde tesis edilmesi için uygun metodoloji olduğunu değerlendirmiştir.

Bu doğrultuda, BTHK BU-LRIC metodolojisini kullanan ülkeleri referans olarak almayı uygun bulmuştur ve aşağıda sıralanmış metodolojileri kullanan ülkeleri işbu kıyaslama çalışmasında referans olarak kullanmamıştır:

- ▶ Kıyaslama⁸
- ▶ Tam Dağıtılmış Maliyet⁹ (FDC)
- ▶ Tamamen Tahsis Edilen Maliyet¹⁰ (FAC)
- ▶ Mevcut Değil

Bu yaklaşıma dayanarak, aşağıdaki ilgili referanslar dikkate alınmıştır:

- ▶ Sabit Çağrı Sonlandırma Ücreti: 22 referans
- ▶ Mobil Çağrı Sonlandırma Ücreti: 22 referans

⁷ The Commission Recommendation 2009/396/EC of 7 May 2009

⁸ Kıyaslama metodolojisi kullanan ülkeler, LRIC metodolojisine dayalı olsa da sonucun netliğini bulandırabileceğinden çalışmaya dahil edilmemiştir.

⁹ Fully Distributed Cost

¹⁰ Fully Allocated Cost

2.3. Referansların Seçimi

BEREC raporunda bulunan her bir ülke için hem sabit hem de mobil çağrı sonlandırma ücretleri konusunda birden fazla referansın kullanıldığı görülmektedir. Bu referansların her biri aşağıdaki alt bölümlerde detaylı bir şekilde incelenmektedir.

2.3.1. Sabit Sonlandırma Ücretleri için Belirlenen Referanslar

AB ülkeleri aşağıdaki yaklaşımlardan birine dayanarak çağrı sonlandırma ücretlerini belirler:

- ▶ Çoğu AB ülkesi tüm ara bağlantı katmanları için tek bir sabit sonlandırma ücreti kullanmaktadır.
- ▶ Çok az ülke, ara bağlantı seviyesine bağlı olarak farklı sonlandırma ücretleri uygulamaktadır (katman 1,2 ve 3 olmak üzere).

KKTC’de sabit ara bağlantı tek bir katmanda gerçekleşmektedir ve sadece iki tane ara bağlantı katmanı bulunmaktadır. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, Kurum, birden fazla sabit sonlandırma ücretinin uygulandığı ülkelerde, ikinci ara bağlantı katmanının referans olarak alınmasını uygun bulmuştur.

2.3.2. Mobil Sonlandırma Ücretleri için Belirlenen Referanslar

AB ülkeleri mobil çağrı sonlandırma ücretlerini geçtiğimiz son yıllarda kademeli olarak azaltmaktadır. Bu ülkelerin mobil sonlandırma ücretlerine uygulayacağı kademeli iniş¹¹ yol haritası BEREC raporunda detaylandırılmıştır.

Bu hususta, BEREC raporunda detaylandırılmış tarihlerden hangilerinin referans olarak alınacağını belirlenmesi önem taşımaktadır. Kurum, 2019 yılı boyunca geçerli olan mobil çağrı sonlandırma ücretlerinin kullanılmasının uygun olacağını düşünmektedir¹².

¹¹ Glide Path

¹² Sonlandırma ücretleri altı aylık olarak belirlenmektedir. Bu nedenle, 2019 sonlandırma ücretleri birinci ve ikinci yarıyılların ortalaması alınarak hesaplanmıştır. Kademeli iniş tarihleri 2019’dan önce biten ülkeler içinse uygulanmış en güncel ücretler referans olarak alınmıştır.

3. Kıyaslama Çalışması

Bu bölüm, AB ülkelerinin hem sabit hem de mobil sonlandırma ücretleri için kıyaslama uygulamasının sonuçlarını içermektedir.

3.1. AB Sabit Sonlandırma Ücretleri Kıyaslaması

Aşağıdaki tablo, daha önce açıklanan metodolojiye dayanarak seçilen AB ülkelerinin sabit sonlandırma ücretlerini göstermektedir.

Ülke	Sabit Sonlandırma Ücretleri	Para Birimi (1/100)	Sabit Sonlandırma Ücretleri (kuruş/dakika)
Avusturya	0,11	Euro	0,70
Bulgaristan	0,15	Bulgar levası	0,49
Çek Cumhuriyeti	3,30	Çek Korunası	0,82
Danimarka	0,39	Danimarka Kronu	0,33
Fransa	0,08	Euro	0,51
Hırvatistan	0,66	Hırvatistan Kunası	0,57
Hollanda	0,14	Euro	0,89
İngiltere	0,03	İngiliz Sterlini	0,21
İrlanda	0,07	Euro	0,45
İspanya	0,08	Euro	0,51
İsveç	1,07	İsveç Kronu	0,65
İtalya	0,04	Euro	0,25
Kıbrıs	0,07	Euro	0,45
Litvanya	0,13	Euro	0,83
Lüksemburg	0,14	Euro	0,89
Macaristan	26,01	Macar Forinti	0,51
Malta	0,04	Euro	0,25
Portekiz	0,06	Euro	0,38
Romanya	0,65	Rumen Leyi	0,87
Slovakya	0,12	Euro	0,76
Slovenya	0,09	Euro	0,57
Yunanistan	0,05	Euro	0,32
Ortalama			0,56

Şema 3-1: AB ülkelerinde uygulanan sabit sonlandırma ücretleri [Kaynak: BEREC, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası]

3.2. AB Mobil Sonlandırma Ücretleri Kıyaslaması

Aşağıdaki tablo, daha önce açıklanan metodolojiye dayanarak seçilen AB ülkelerinin mobil sonlandırma ücretlerini göstermektedir.

Ülke	Mobil Sonlandırma Ücretleri	Para Birimi (1/100)	Mobil Sonlandırma Ücretleri (kuruş/dakika)
Almanya	0,95	Euro	6,05
Avusturya	0,80	Euro	5,09
Belçika	0,99	Euro	6,30
Bulgaristan	1,40	Bulgar levası	4,58
Çek Cumhuriyeti	24,80	Çek Korunası	6,17
Danimarka	4,47	Danimarka Kronu	3,82
Fransa	0,74	Euro	4,71
Hırvatistan	4,70	Hırvatistan Kunası	4,03
Hollanda	0,58	Euro	3,69
İngiltere	0,49	İngiliz Sterlini	3,48
İrlanda	0,79	Euro	5,03
İspanya	0,67	Euro	4,27
İsveç	5,84	İsveç Kronu	3,55
İtalya	0,95	Euro	6,05
Lüksemburg	0,89	Euro	5,67
Macaristan	174,08	Macar Forinti	3,41
Malta	0,40	Euro	2,55
Polonya	4,29	Polonya Zlotisi	6,40
Portekiz	0,42	Euro	2,67
Slovakya	1,23	Euro	7,83
Slovenya	1,14	Euro	7,26
Yunanistan	0,95	Euro	6,05
Ortalama			4,94

Şema 3-2: AB ülkelerinde uygulanan mobil sonlandırma ücretleri [Kaynak: BEREC, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası]